

אפשר להתוכח עם הרבה מהקישורים הווירטואליים שטווה אור בין מקורות שונים, תלמודיים והלכתיים, ואפשר גם 'להשתגע' לא פעם מההתעלמות הגמורה שלו מההקשרים ההיסטוריים, הסרציוולוגיים, והלשוניים של הדברים בהם הוא עוסק – אך אי אפשר להתעלם מהעובדה שבחפירתו הסודית הוא חשף כמה וכמה מרגליות, שבהחלט

בשורה תורנית בשפה בלתי אפשרית. שמעון אור על כיסוי הראש לכלה ולאשה נשואה

מצטרפים להפלת אסימון משמעותית. הן בנושא המסוים בו הוא עוסק – משמעות כיסוי הראש לנשים, מן הרווקה דרך הכלה עד לנשואה ולגרושה ולא למנה – והן בגישה הכללית ללימוד תורה. אור אינו מסביר את השיטה שלו, אלא תופס אותך בידו ומוליך אותך במירון מהיר ומסחרר בין האלות למסקנות, מירון שבסופו אתה מבין שלעתים קרובות הלימוד המקובל עובר 'ליד' המהות של החרמ, בעוד אור מתעקש לגעת בו. וכשרוצים ללמוד מן התורה, ועומדים על כך, נפתחים עולמות קסרימים.

כמי שמאמין שאתגר תחית התורה, תורת ארץ ישראל, מוטל לפתחנו כבר כמה דורות, ועוד לא נעשה עמו דבר; וכמי שמאמין שתורה זו שעלינו לבנות אינה העתק של התורה שבידינו, אלא קומה חדשה – אני רואה בדרכו של הרב שמעון אור, וביספר זה, את אחת הסוגיות החשובות המבשרות את האביב המסרב לבוא, ועל כן מבקש לחזק את ידי בהתרגשות ובתקווה גדולה.

כל זה ביחס למגמה העקרונית המתנוצצת מתוך 'התשוקה לחיים'. אבל מדובר גם בספר, ולא רק במגמה עקרונית, ובתור שכזה חייבים להעיר שלא מדרב בספר טוב. למעשה, הספר אינו כתוב בעברית, אלא בשפה ייחודית למחבר, שלרבים מאד מן הקוראים לא תהיה מובנת כלל. גם התפיסה של ההלכה כמרחב סגור, שהיא לגיטימית כשלעצמה, הופכת למכשול כאשר היא גורמת לערוב גמור של תקרפות ומושגים, ומקוממת כל לומד שיש לו מודעות מינימלית למדעי היהדות. עורך טוב היה יכול להפוך את הספר לפנינה; בדרך הוא היה מאלץ את הרב המכיר לא רק להתנסח בלשון המובנת לכושר ודם, אלא גם לבנות את הגשר בין צורת חשיבתו המקורית והאישית לחשיבה שיכולה להפוך לנחלת הכלל. והרי זה הוא מטרתו.

יואב שורק

אולי בכל זאת מנצחת התקווה. לטעמי האישי, מסייע הספר להפוגה מהמרץ שבו אנו נתונים, וניתנת הדעת על שחיקת הערכים ושאר המחירים הגבוהים שאנו משלמים, על אף ה'מבצעים', 'סר' פהעונה' וה'הנחות' שאנו נוהגים לעשות לעצמנו כל הדרך אל הבנק. אין צורך לאמץ את מכלול עמדותיו של שביד, כדי להבין שדבריו מאפשרים (אם לא מחייבים) להניף בגאון דגלי לאום ומסורת שגרי השוק החופשי אינם בהכרח צביעים.

השקפת עולם ערכית, שמערכת היסודות, ההתמודדויות, האיוונים והיחסים המתקיימים בתוכם, כוללת תובנות 'שמרניות' חיוניות בשאלות של לאומיות ומסורת וזהות יהודית וציונית, חייבת לאתגר את עצמה ללא הרף בשאלות של אחריות, צדק ומוסר, מבלי לראות בהן מושגים 'ניאו-מרקסיסטיים' זרים ובוזיים (שפגיעתם לעתים אכן רעה), ולהשליכן מאחורי גונו, משל תרי עשר נביאים לא התהלכו כאן מעולם.

שמואל פאוסט

הקשבה חדשה

"לחיים של יצירה הנני קורא אתכם", אמר-שורר הראי"ה קוק לחבריו תלמידי החכמים, "זאת היא הנקודה העליונה שאנו חייבים לשאוף אליה. אנו מוכרחים להרים דגל בחיים של יצירה רוחנית, חיים של יצירת קודש. למחשבה ולספרות, לחזון ולפעולה, הננו נקראים לבוא בעוז רוח ובאור מין לב, בוזיות ולא בעצלותיים, בענוות צדק וביגאון קודש יחד". אבל קולו של הרב היה כקול קורא במדבר. כלומר, יש כמובן יצירה תורנית, ואלי ספרים חדשים במקצועות התורה השונים יוצאים לאור מדי שנה; אבל מדובר על פי רוב בחידוש שאינו חידוש, או כמו שאומרים בלע"ז 'more of the same'. מספרי הסיכומים ההלכתיים ועד לדרשות על פרשות השבוע, קשה למצוא חיבורים הפותחים בפני הלומד אותם שער לעולם חדש, המטלטלים את תפיסתו הדתית, המערריים מתרדמתו את יצר הלימוד. אלך צעד נוסף ואומר, שבמידה רבה – ולבושתנו – המינוח של החידוש היא אינטרס של 'עולם התורה', או של האורתודוקסיה בכלל. בית המדרש כבר מזמן הח' ליף את תפקידו האמיתי כאוונגרד אינטלקטואלי לטובת ישיבה מנומנת על משמר החומות.

ואל יחשוב הקורא שהנמנום המדובר שומר על 'גבולות הגזרה' החיצוניים, שלא ייכנסו אל בית המדרש עניינים זרים. עיקרה של העקרות הוא בתוך הקודש פנימה. כל אדם בעל ראש פתוח, שייכנס לבית המדרש וישאל על הטקסט הנלמד שלפניו כמה שאלות בסיסיות, עלול לגלות להפתעתו שני דברים: ראשית, שלמרות היותן פשוטות, הוא הראשון ששואל אותן; ושנית, שאין עונה.

על הרקע הזה, ספרו החדש של הרב שמעון אור, 'התשוקה לחיים' (התנועה לתורה מנהיגה, תשס"ז, 204 עמ'), הוא בשורה מרעננת ומרתקת. הוא מתחיל בשאלה פשוטה לכאורה, מדוע קיימת הבחנה בין אשה רווקה לנשואה באשר להגדרת שעה כ'ערוה' מבחינת ההלכה, כלומר כאבר בעל משמעות מינית שאסור לחשוף ברבים. זו כמובן אינה שאלה חדשה, אבל הרב שמעון אור לא מוריד מצוייד בתפיסה מהותנית של ההלכה, ובתנ"י עה לקוהרנטיות, הוא ממצה את החומר הקיים ומניב ממנו תובנות חדשות ומופלאות אודות תפיסת המיניות והנשיות, וצדדי הקדושה והאיסור הכרוכים בהם.